

Kırsal Mahalle Düzenlemesi: Sarımsaklı Mahallesi Örneği*

Araştırma Makalesi /Research Article

Beyza UGUR¹
Hatun KORKMAZ²

ÖZ: 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun ile büyükşehirlerde köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve bu köyler, belediyeye bağlı birer mahalle hâline getirilmiştir. On yıl önce gerçekleşen bu değişiklik, büyükşehirlerin mahalle statüsündeki kırsal alanlarında katılım ve hizmet boyutlarında birçok problem meydana gelmiştir. Nitekim 2021 yılında, bu problemlerin giderilmesine yönelik olarak “Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle, büyükşehirlerde kırsal alanda yer alan bazı mahallelere “kırsal mahalle” statüsü verilmesi ve çeşitli muafiyet ve indirimlerin getirilmesine ilişkin yasal altyapı oluşturulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Kayseri İli, Melikgazi Belediyesine bağlı Sarımsaklı Mahallesi örneğinde büyükşehir sınırlarındaki kırsal alanlarda yaşanan sorunlar ile Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği'nin bu sorunlar üzerindeki etki ve yeterliliğini anlamaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal mahalle, yerel yönetimler, mahalle olan köyler

Rural Neighborhood Regulation: Example of Sarımsaklı Neighborhood

ABSTRACT: With the Law No. 6360 enacted in 2014, the legal personality of villages in metropolitan areas was abolished, and these villages were transformed into neighborhoods affiliated with municipalities. This change, which occurred a decade ago, has led to many problems in terms of participation and service dimensions in rural areas within metropolitan areas. Indeed, in 2021, the "Regulation on Rural Neighborhoods and Rural Settlement Areas Management" was published and put into effect to address these problems. This regulation establishes the legal framework for granting "rural neighborhood" status to certain neighborhoods located in rural areas of metropolitan cities, and introduces various exemptions and discounts. The aim of this study is to understand the problems experienced in rural areas within metropolitan boundaries, using the example of Sarımsaklı Neighborhood, which is affiliated with Melikgazi Municipality in Kayseri Province, and to assess the impact and adequacy of the Regulation on Rural Neighborhoods and Rural Settlement Areas Management on these issues.

Keywords: Rural neighborhood, local governments, villages turned into neighborhoods

Geliş Tarihi / Received: 25/04/2024

Kabul Tarihi / Accepted: 29/07/2024

* Bu çalışma, Doç. Dr. Hatun Korkmaz danışmanlığında Beyza Ugur tarafından hazırlanan “Kırsal Mahalle Düzenlemesi: Sarımsaklı Mahallesi Örneği” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

¹ Araştırma Görevlisi, Trabzon Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, beyzaugur@trabzon.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0003-7943-8549>

² Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hatunkorkmaz@erciyes.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0641-4576>

1. Giriş

2014 yılında 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yürürlüğe girmesi ile büyükşehirlerdeki yerel yönetim örgütlenmesinde birçok radikal değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden biri de otuz büyükşehirdeki köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ve bu yerleşim yerlerinin mahalle statüsünde büyükşehir belediyesine veya büyükşehir ilçe belediyesine bağlanması olmuştur. Kanun'un köyler üzerinde meydana getirdiği bu değişiklikler, 2014 yılında gerçekleştirilen mahallî idareler genel seçimlerinden sonra yürürlüğe girmiştir. On yıl önce gerçekleştirilen bu değişiklikle mahalleye dönüşen köylerde birçok problem meydana gelmiştir. Söz konusu problemlerin çözümü için, 2020 yılında kabul edilen 7254 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek bir madde eklenmiş ve büyükşehir sınırları içinde mahalleye dönüştürülen köylere, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan statüsü verilmesi kararlaştırılmıştır (Kılıç & İpek, 2022). Bu kapsamda 2021 yılında, "Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışma, "kırsal mahalle" düzenlemesinin yeterliliğini, Kayseri İli Melikgazi İlçe Belediyesi'ne bağlı Sarımsaklı Mahallesi örneğinde vatandaşların geri bildirimleri üzerinden incelemektedir. Çalışmada şu sorulara cevap aranmaktadır: "Köylerin mahalleye dönüştürülmesi sonucunda ortaya çıkan değişiklikler nelerdir?", "Büyükşehirlerdeki kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın karşılaştığı sorunlar nelerdir?", "Kırsal mahalle düzenlemesi söz konusu sorunların çözümü için yeterli midir?". Bu soruların cevabına, Sarımsaklı Mahallesi sakinleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, betimsel olarak analiz edilmiştir.

Büyükşehirlerdeki mahalle yerleşimleri ve bu alanlarda ikamet eden halkın yerel ve ortak ihtiyaçlarının eksiksiz karşılanması, demokratik bir çerçevede hak ve yetkilerini kullanabilmeleri, yerel, ulusal ve küresel kalkınma açısından son derece önemlidir. Giderek önemleri artan yerel yönetimler ve onları oluşturan her bir düzeyin yerel hizmet ve demokrasi açısından incelenmesi, sorunlara ışık tutulması ve bunların giderilmesi gerekmektedir. Literatür incelendiğinde konu ile ilgili çok sayıda çalışmanın olduğu fakat bu çalışmaların genellikle teorik düzeyle sınırlı kaldığı, saha araştırmasını içeren çalışmaların sayısının sayıca yetersiz olduğu görülmüştür (Kılıç & İpek, 2022; Yıkıcı & Çolak, 2023; Hanikoğlu & Negiz, 2023; Kara & Yavaş, 2022). Bu çalışmanın, "kırsal mahalle" düzenlemesinin etkisini, sahaya inerek mahalle sakinleri ve belediye yetkilisi ile görüşmeler yoluyla anlamaya çalışmasından dolayı özgün bir çalışma olduğu ve literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlave olarak çalışma süresince ve çalışma sonucunda elde edilen verilerin, yerel yöneticilere kırsal mahalleler ile ilgili politika

belirlenmesinde yol gösterici olması ve mahalle sakinleri üzerinde konu ile ilgili farkındalık oluşturmaları beklenmektedir.

Bu çerçevede çalışmanın ilk bölümünde 6360 sayılı Kanun'un kırsal alana yansımaları incelenmiştir. Çalışma daha sonra, "kırsal mahalle" düzenlemesini ele almıştır. Çalışmanın uygulama kısmında ise Kayseri İli Melikgazi İlçe Belediyesi'ne bağlı Sarımsaklı Mahallesi sakinleri, Mahalle muhtarı ve Melikgazi Belediyesi yetkilisi ile köyden mahalleye dönüşüm ve kırsal mahalle düzenlemesi konusunda yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

2. 6360 Sayılı Kanun'un Büyükşehirlerde Kırsal Alana Yansımaları

Birçok maddesi 2014 yılı mahallî idareler genel seçimlerinin ardından uygulamaya konulan 6360 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve daha birçok kanunda değişiklik yapılmıştır. 6360 sayılı Kanun'un çerçevesinde yapılan düzenlemelerin odak noktasını belediyeler oluşturmaktadır. Bu bağlamda büyükşehir belediyesi kurulma ölçütlerinde değişikliğe gidilerek büyükşehir belediyesi kurulması önceki yönetim modeline göre kolaylaştırılmıştır. Önceki düzenlemede belediye sınırları içinde en az 3 ilçe belediyesi bulunması ve il belediyesi nüfusunun 750 bin olması gerekirken yeni düzenlemede il toplam nüfusunun 750 bin olması büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için yeterli görülmüştür. Yine bu kanunla büyükşehir belediyesi sayısı on altıdan otuza çıkarılmış ve büyükşehirlerde belediye sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. Büyükşehir belediyesi olan yerlerde eski düzende kırsal alana hizmet sunan il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış, köyler ise mahalleye dönüştürülerek kentsel hizmet sunucusu olan belediyelerin sorumluluğuna girmiştir. Yapılan bu düzenlemeyle birlikte büyükşehirlerdeki tüm belde belediyeleri ve diğer illerde nüfusu 2.000'in altında olan belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Kendilerine ait malvarlığı bulunan, malını kiraya verebilen, personel istihdamı yapabilen, mal alıp satabilen ve borçlanabilen yönetsel birimlerin mahalleye dönüştürülmesi, söz konusu birimlerin sahip olduğu hak ve ayrıcalıkların sona ermesine yol açmıştır (İzci & Turan, 2013, s. 132). 6360 sayılı Kanun'la tüzel kişiliklerine son verilen köylerin menkul ve gayrimenkulleri büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Yine bu kanunla tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen beldelerin de personeli ve mal varlıklarının tamamı büyükşehir belediyelerine aktarılmıştır. 6360 sayılı Kanun, yalnızca yerel yönetim açısından değil kırsal yerleşim düzeni açısından da köklü dönüşümlerin yaşanmasına zemin oluşturmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 6360 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce kentsel alanlarda yaşayan nüfus oranı %77,3 iken, girdikten sonraki yıl büyükşehir olan illerde tüm nüfusun kentsel nüfus olarak kabul edilmesiyle çarpıcı bir şekilde artarak %91,3'e yükselmiştir (Yoloğlu & Zorlu, 2020, s. 146).

6360 sayılı Kanun, birçok yazar ve akademisyen tarafından eleştirilirken birçoğu tarafından da desteklenmiştir. Örneğin eleştirenlere göre; T.C. Anayasası'nın 127.

maddesinin ilk fıkrasında il özel idareleri ve köy tüzel kişiliğinin anayasal bir temeli bulunduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla, büyükşehirlerde bu yönetim birimlerinin kaldırılması Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir (Gözler, 2013; Aksu, 2012, s. 11). Yapılan düzenleme ile hizmetin vatandaşa en yakın birimden en iyi şekilde ulaşması anlayışından uzaklaşıldığını ve bürokrasinin daha da artırılarak vatandaşa ilâve yükler getirildiği ileri sürülmüştür. Ayrıca bu yaklaşımın katılımcılık anlayışı ile de bağdaşmadığı ifade edilmiştir. Büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırına kadar genişlemesiyle yönetsel ve sosyolojik açıdan kır-kent ayrımı ortadan kalkmış, kent tanımı ise yapılamaz hâle gelmiştir (Zengin, 2014, s. 113). Zengin, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir; “Zorla kentli gömleği giydirilen köylü ve çiftçi, idari ve mali kayıpları sonucu kırsal yaşantısını sürdürmekte zorluk çekecektir”. Oysa doğal ortam özellikleri ile ön plana çıkan kırsal alanlar sıkı sıkıya bağlı ve ayrılmaz bir etkileşim ile karakterizedir (Aslantürk, 2022). Ayyıldız vd. (2016, ss. 282-283) tarafından, 6360 sayılı Kanun ile köy bütçesinin kaldırılmasına bağlı olarak devlet-köylü iş birliği kapsamında yapılacak çalışmaların etkinliğinin azalacağı ve bu kanun öncesi il özel idaresi veya çeşitli projeler ile devlet-köylü iş birliği sağlanarak içme suyu hatlarının döşenmesi, okul, sağlık ocağı, vb. birçok çalışma yürütülebilirken kanun sonrası köylerde yapılacak birçok hizmetin belediye personeli ya da taşeron firmalara kalacağı belirtilmiştir. Köy bütçesi olmadan bu işlerin yalnızca belediye tarafından yürütülmesi kısa vadede mümkün değildir. Kırsal alanlarda yaşayanlara emlak vergisi, su ve atık su ücretleri ile yapılacak inşaatlar için proje masrafları vb. mali yükümlülüklerin yansıtılmasına düşük gelirli kırsal nüfusun yaşam standartlarını olumsuz etkileyecek ve kırsalda yaşayanları şehirlere göçe zorlayacağı düşünülmektedir. Köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla yaylak, otlak, mera gibi hayvancılıkla ilgili arazilerin belediyelerin mülkiyetine geçmesiyle ne kadar kanun bu alanların kullanımının köylüye ait olduğunu belirtse de bu yerlerin kiralanma veya satış durumlarının olması köylerde hayvancılığın azalmasına neden olacaktır. Yine 6360 sayılı Kanun ile köylerde bazı tarımsal bölgelerin imara açılma riski vardır. Ağıl, ahır, samanlık vb. yerler için proje ve imar izni gerekmesi nedeniyle hayvancılığı olumsuz etkileyeceği düşünülmekte ve özellikle çevre duyarlılığı sebebiyle köylerdeki ahırların köyün dışına çıkartılacağı endişesini uyandırmaktadır. Kanunla birlikte “büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılık desteklerine yönelik her türlü faaliyette bulunabilecektir” şeklinde belirtilmiştir. Ancak belediyelerin bu tarz hizmetler üzerine bir altyapıya sahip olmayışının ileride sorunlara yol açacağı açıktır. 6360 sayılı Kanun öncesi İl Özel İdareleri ve Köy Hizmetleri İl Müdürlüklerinin tarımsal hizmetler için çeşitli politika ve destekleri bulunmaktaydı. Ancak bu kanunla bahsi geçen birimlerin kaldırılması sonucu uzun vadede sıkıntılar yaşanacağı öngörülmektedir (Ayyıldız vd., 2016, ss. 282-283). Kırsal yerleşim biriminin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi köy muhtarıdır. Köyle ilgili herhangi bir iş olması halinde köy muhtarı, köylüye bu işi yaptırabilmektedir. Ancak mahalleler tüzel kişiliğe sahip olmadıkları için hukuki işlem yapamayıp hak ve borç altına girememektedir. Dolayısıyla mahallelerin

hukuk nezdinde herhangi bir yaptırım yoktur (Gözler & Kaplan, 2016, s. 215; Dik, 2014, s.89).

6360 sayılı Kanun'a yönelik yapılan değerlendirmelerde daha çok planlama konusunda olumlu değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Keleş (2014, s. 6); *"bu düzenlemeler içinde en rahat savunulabilecek alan, imar ve planlamadaki birlik ve bütünselliktir"* şeklinde ifade etmiştir. Kanun'u destekleyenlere göre bu Kanun, büyükşehir olan illerin parça parça değil bir bütün halinde kalkınmasını sağlayarak tüm öz kaynaklarını koordineli biçimde değerlendirme ve pratik hareket etme imkânı sunmuştur (Ceyhan & Tekkanat, 2018, s.39). Kanun, yerel yönetimlere verilecek ödeneklerin yeniden yapılandırılmasını öngörmüştür. Böylelikle belediye gelirlerindeki artış mevcut ve yeni büyükşehir belediyelerinin mali kaynak sorununu aşabilmelerine yardımcı olacaktır (Özsalmanlı & Pank 2012, s. 11). Çelikyay (2014, ss. 20-21) ise, Kanun'un yerel demokrasiyi canlandıracağını büyükşehir sınırları içine alınan köylerin de seçimlere katılarak büyükşehir yönetiminin planlanmasında ve düzenlenmesinde söz sahibi olabileceklerini ifade etmiştir.

Yeni düzenleme ile kırsalda yaşayan vatandaşların birtakım mali yükümlülüklerle karşı karşıya kalması, hizmet kalitesinin düşürülmesi, kırsal alanların kentsel yerleşim şeklinde kabul edilmesi ve büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyelerine göre daha yetkin hâle getirilmesiyle kırsalda yaşayanlar için birçok sorun ve belirsizliğin ortaya çıkacağı vurgulanmıştır. Kırsal alanda yaşayanları ekonomik açıdan desteklemek ve yaşanan sorunları en aza indirmek amacıyla bir geçiş dönemi öngörülmüş ve bu çerçevede, 6360 sayılı Kanun ile indirim ve muafiyet yoluna gidilmiştir. Buna göre, Kanun'un ilk şeklinde, 5 yıl süre ile "emlak vergisi ile alınması gereken vergi, harç ve katılım payları alınmayacak ve içme ve kullanma suları için alınacak ücret en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek biçimde olacaktır" şeklinde belirlenmiştir. Söz konusu muafiyet ve indirimler, 2018'de 7159 sayılı Kanun ile 31 Aralık 2022'ye; 2023'te de 7440 sayılı Kanun ile 31 Aralık 2025'e dek uzatılmıştır (7159 sayılı Kanun; 7440 sayılı Kanun).

6360 sayılı Kanun öncesi ve sonrası çok tartışılan, büyükşehirlerde köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerleri ile ilgili birçok sorun meydana gelmiş ve peyder pey bu sorunların çözümüne yönelik düzenlemelere gidilmiştir. Konu ile ilgili son olarak "Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir.

3. Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Düzenlemesi

6360 sayılı Kanun'un büyükşehirlerdeki köyler üzerinde meydana getirdiği radikal değişiklikler, birçok soruna yol açmıştır. Olası sorunlara çözüm bulma yolunda ilk olarak söz konusu Kanun ile köy tüzel kişiliğini kaybeden mahalleler ile ilgili indirim ve muafiyet yoluna gidildiği görülmektedir. Buna göre, Kanun'un ilk hâlinde, 5 yıl süre ile "emlak vergisi ile alınması gereken vergi, harç ve katılım payları alınmayacak ve içme ve kullanma suları için alınacak ücret en düşük

tarifenin %25'ini geçmeyecek biçimde olacaktır” şeklinde belirtilmiştir. Söz konusu muafiyet ve indirimler, 2018’de 7159 sayılı Kanun ile 31 Aralık 2022’ye; 2023’te de 7440 sayılı Kanun ile 31 Aralık 2025’e dek uzatılmıştır (7159 sayılı Kanun; 7440 sayılı Kanun).

2020 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na ek madde (Ek Madde 3) getirilmesi ile büyükşehirlerde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen ve beklenen gelişimi gösteremeyen yerlerde kırsal mahallelerin oluşturulması, vatandaşlarına çeşitli avantajlar sunulması ve yukarıda bahsedilen sorunların giderilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda büyükşehir belediye meclislerine, daha önce köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüştürülen yerlerin “şehir merkezine uzaklığı, sosyoekonomik durumu, belediye hizmetlerine erişilebilirliği ve mevcut yapılaşma durumu” vs. hususları dikkate alarak kırsal özelliklerinin devam edip etmediğini tespit etme yetkisi verilmiştir. Buna bağlı olarak bu özellikleri sürdüren mahallelere “kırsal mahalle”, tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilemeyen mahallelerde ise 10.000 metrekareden az olmamak şartıyla diğer alanların da “kırsal yerleşik alan” şeklinde kabul edileceği hüküm altına alınmıştır (7254 sayılı Kanun Mad. 10). Düzenlemeye göre bir yerin kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak tespiti için öncelikle ilçe belediye meclisleri tarafından karar alınır ve büyükşehir belediye başkanlığının kayıtlarına teklifle birlikte ulaşır. Büyükşehir belediye meclisi, ilk toplantıda bu teklifi görüşür ve en geç 90 gün içinde kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan tespitine yönelik karar verir. İlçe belediye meclisince gönderilen kararlar üzerinde büyükşehir belediye meclisinin “aynen kabul etme”, “değiştirerek kabul etme” ya da “reddetme” yetkisi bulunmaktadır (7254 sayılı Kanun Mad. 13).

Bu düzenleme akabinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından çıkarılan “Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği” 15 Nisan 2021 tarih ve 31455 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 4. maddesinde, 1984 yılı ve sonrası köy ya da belde belediyesi iken mahalleye dönüştürülen yerler arasında kırsal mahallelerin belirlenebileceği hususuna yer verilmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 9. ve 10. maddelerinde ise kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlere tanınan muafiyet ve indirimler şu şekilde sıralanmaktadır:

- “Gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve araziler emlak vergisinden muaf olacaktır.
- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlardan muaf olacaktır.
- Ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için emlak vergisi %50 indirimli uygulanacaktır.

- 2464 sayılı Kanun uyarınca alınması gereken vergi, harç (bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlar hariç) ve harcamalara katılma payları %50, indirimli uygulanacaktır.
- Kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde, içme ve kullanma suları için alınacak ücret; işyerleri için belirlenmiş olan en düşük tarifenin %50'sini, konutlar için belirlenmiş olan en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde uygulanacaktır.” (Resmi Gazete, 31455).

Düzenlemeye bakıldığında, genellikle vergi ve harçlara yönelik indirim ve muafiyetlerin yer aldığı görülmektedir. Bu indirimler kırsal mahalle sakinleri için ekonomik açıdan kolaylık vaad etse de bağlı bulunan belediye bütçeleri ile de yakından ilişkilidir. Öte yandan düzenlemenin yalnızca vergi, harç ve paylarla ilgili muafiyetlerle sınırlı tutulmuş olması, kırsal alanlarda yaşanan diğer konuların arka planda bırakıldığını düşündürmektedir.

4. Araştırmaya İlişkin Bilgiler

Bu çalışmanın konusu, 6360 sayılı Kanun sonrası büyükşehirlerde köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerindeki sorunlar ve bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla yürürlüğe giren Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği'dir. Çalışma, Kayseri İli, Melikgazi İlçe Belediyesine bağlı Sarımsaklı Mahallesi örneğinde gerçekleştirilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehirlerde kırsal yerleşim yerlerinde meydana gelen değişimler ve bu değişimlerin meydana getirdiği sorunlar ile bu sorunlara çözüm olması amacı ile yürürlüğe giren “kırsal mahalle” düzenlemesinin etkisini ve yeterliliğini anlamaktır. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır: “Köylerin mahalleye dönüşmesi sonucunda ortaya çıkan değişiklikler nelerdir?”, “Büyükşehirlerdeki kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın karşılaştığı sorunlar nelerdir?”, “Kırsal mahalle düzenlemesi söz konusu sorunların çözümü için yeterli midir?”.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, Kayseri İli Melikgazi İlçe Belediyesi'ne bağlı Sarımsaklı Mahallesi örneğinde “kırsal mahalle” düzenlemesini incelemekte ve bu düzenlemenin mahalle düzeyindeki etkilerini, 6360 sayılı Kanun'un kırsala yansıyan sorunlarını gidermekteki yeterliliğini halk ve yetkili gözünden araştırmaktadır. Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, belirlenen temel bazı sorular üzerinden bir durumun detaylı bir şekilde incelenmesi için araştırmacıya imkân sağlayan bir veri elde etme tekniğidir. Buna ek olarak sık kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği, görüşme yapılan kişilere kendilerini birinci elden ifade edebilme fırsatı sunarken, içinde buldukları duruma ait duygu, düşünce ve tecrübelerini anlatabilme imkânı vermektedir (McCracken, 1988; Tekin

& Tekin, 2006). Bu çalışmada söz konusu tekniğin kullanılma nedeni; 6360 sayılı Kanun'un etkileri, muhtar ve yöre halkının kırsal mahalle düzenlemesine ilişkin farkındalığı, memnuniyeti, sorunların çözümüne yönelik getirilen düzenlemenin yeterliliği ve mahalleye götürülen hizmetlerin kalitesi ve verimliliğinin ilgili belediye yetkilisi ve mahalle sakinleri ile yapılan görüşmeler aracılığıyla ölçülmek istenmesidir. Araştırma kapsamında 1 belediye yetkilisi, 1 muhtar ve bu yerleşim alanında ikamet eden farklı yaş, eğitim ve meslek grubuna sahip 12 kişi olmak üzere toplamda 14 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Belediye yetkilisine ayrı, muhtar ve yöre halkına ayrı olacak şekilde soru formu hazırlanmıştır. Görüşme yapılan kişilerin tamamı erkektir. Kadınlar bu konuda çekimser davranmış ve sorulara yönelik net bir bilgi veremeyeceklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle kısıtlayıcı bir etki olarak kadınlarla görüşme yapma imkânı bulunamamıştır. Görüşmeler, 25 Şubat - 6 Mart 2024 tarihleri arasında gönüllük esaslı çerçevesinde yüz yüze gerçekleştirilmiş olup en az otuz dakika sürmüştür. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler bakımından tekrara düşüldüğünün görülmesi üzerine görüşmeler sonlandırılmıştır. Görüşmeye katılanlar; yetkili, muhtar ve mahalle sakinleri (K1-K2) şeklinde belirtilmiştir. Bu araştırma, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Etik Kurulu'nun 31 Ekim 2023 tarihli 421 başvuru numarası ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme kapsamında Sarımsaklı Mahallesi muhtarı ve mahalle sakinleri ile şu sorulardan hareket edilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir:

1. Mahalle olarak belediye ile ilişkileriniz nasıldır ve nasıl olmalıdır?
2. Mahalle yönetiminizde önemli gördüğünüz eksiklikler nelerdir?
3. Köyünüz belediyeye bağlı mahalle olduktan sonra neler değişti?
4. Bu değişimleri mahalle olmadan (köyken) önceki durum ile kıyaslar mısınız?
5. Bu değişimlerin sonuçlarını nasıl değerlendirirsiniz?
6. Kırsal mahalle düzenlemesi konusunda bir bilginiz var mı?
7. Kırsal mahalle düzenlemesinden sonra, bu negatif sonuçlar pozitif yönde düzeldi mi?
8. Kırsal mahalle düzenlemesinden memnun musunuz? Neden?
9. Kırsal mahalle düzenlemesinin eksik yönleri nelerdir?
10. Eksik gördüğünüz konularla ilgili sizce neler yapılmalı?

Belediye yetkilisiyle ise şu sorulardan hareketle görüşmeler yapılmıştır:

1. Kırsal mahalleler neye göre ve nasıl belirlendi?
2. Kırsal Hizmetler Biriminin kuruluş amacı ve hedefleri nelerdir?

3. Melikgazi Belediyesince kırsal mahaller için yetkilendirilmiş bir birim olarak kırsal mahallelere yönelik ne gibi hizmetler sunmaktasınız?
4. Sarımsaklı Mahallesi ne gibi hizmetler götürüldü?
5. Kırsal mahalle düzenlemesi nasıl daha etkin ve verimli hâle getirilebilir? Kırsal mahallelere yönelik neler yapılabilir?

Belirlenen ana temalar ve sorular kapsamında elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi, elde edilen verileri neden - sonuç bağlamında irdeleyip yorumlayarak düzenli bir şekilde okuyucuya sunması ve araştırmacıya birtakım sonuçlara varılması durumunda çıktılarını temalarla ilişkilendirme ve ileriye dönük tahminde bulunabilme fırsatı vermesi sebebiyle tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018, ss. 239-240).

Bu çalışmada Sarımsaklı Mahallesi örneği incelenmektedir. Sarımsaklı Köyü, 1957’de bağlı bulunduğu köyden ayrılarak müstakil köy olmuştur. Daha önce merkez köyken, Kayseri ili büyükşehir olunca kurulan Melikgazi ilçesine bağlanmış olup 2012 yılında ise mahalleye dönüştürülmüştür. Melikgazi Belediyesine 6360 sayılı Kanun ile mahalle olarak bağlanan ve daha sonra kırsal mahalle statüsü kazanan “tek köy”dür. Sarımsaklı Mahallesi’nin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Mahallenin Kayseri il merkezine uzaklığı 28 kilometre olup 2023 yılı nüfusu ise 296’dır.

5. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz yöntemi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırmanın analizi sonucunda elde edilen bulgular tematik başlıklar hâlinde aşağıda sunulmuştur. Tematik başlıklar literatürde en sık yer alan hususlar, yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ve görüşme sorularıyla ilgili olarak belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması sebebiyle araştırma soruları gruplandırılmamış, amaca yönelik sorular sorulmuş ve verilen cevaplar karşılığında yeni sorular üretilmiştir.

5.1. Kırsal Mahallelerin Belirlenmesi

2014 yılında 6360 Sayılı “On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un yürürlüğe girmesi ile birçok köklü değişiklik gerçekleşmiştir. Bu değişikliklerden biri de büyükşehirlerde köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve mahalle olarak belediyelere bağlanması olmuştur. Bu değişiklikten sonra mahalleye dönüşen köylerde birçok hukuki, idari ve ekonomik sorun meydana gelmiştir (Kut Görgün & Yörür, 2017; Kara & Ezin, 2022). Sözü geçen kanun ile yapılan değişiklikler yürürlüğe girmeden olduğu kadar yürürlüğe girdikten sonra da büyük tartışma yaratmış ve eleştirilere konu olmuştur. 6360 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesi ile mahalleye dönüştürülen fakat kırsal yaşam olarak varlığını sürdüren yerlerde ortaya çıkan sorunları gidermeye yönelik bir

sistem kurulması zorunlu hâle gelmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2018). Bu kapsamda, 2020 yılında kabul edilen 7254 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun'a ek bir madde eklenmiş ve büyükşehir sınırları içinde mahalleye dönüştürülen köylere, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan statüsü verilmesi ve büyükşehirlerde mahalleye dönüştürülen ancak büyükşehirle uyum sağlayamayan yerlerde kırsal alanların oluşturulması kararlaştırılmıştır (Kılıç & İpek, 2022; Yıkıcı & Çolak, 2023). Nitekim, 7254 sayılı Kanun'a dayanarak 15.04.2021 tarihli ve 31455 sayılı Resmî Gazetede "Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile büyükşehirde mahalleye dönüştürülen yerlerde meydana gelen sorunların giderilmesine yönelik oluşturulan kırsal mahalle statüsünün belirlenmesi ve hangi mahallelerin kırsal mahalle olarak tespit edileceğinin belediyelerin inisiyatifine bırakılması, bir başka sorun olarak ortaya çıkmıştır. Kırsal mahallelerin tespitine yönelik yönetmeliğin 4. maddesinde şu hususlar belirtilmiştir: "Bir mahallenin kırsal mahalle olarak tespit edilebilmesi için;

- a) Kırsal yerleşim özelliğinin devam edip etmemesi,
- b) Şehir merkezine olan uzaklık ve ulaşırma durumu,
- c) Belediyelerin yol, su, atık su, katı atık, toplu taşıma gibi hizmetlerinden en az birine erişebilme imkânına tam kapasitede ulaşabilip ulaşamaması,
- ç) Mevcut yapılaşma durumunun kırsal niteliğinin devam edip etmemesi,
- d) İmar mevzuatı uyarınca yerleşik ve gelişme alanları içinde olup olmaması,
- e) Sosyo-ekonomik olarak; kırsal nüfus oranının yüksek olması, yüzölçümünün önemli bir kısmını tarım, orman, mera, yaylak ve kışlak arazilerinin oluşturması, tarımsal üretimin, hayvancılık ve orman faaliyetlerinin başlıca geçim kaynağı olarak tespit edilmiş olup olmaması" (Resmî Gazete, 31455).

Yönetmelikte geçen ifadelerle bakılacak olursa, kırsal mahallelerin tespitinde bazı hususlar açık ve net olarak belirlenmiş görünürken, bazılarının muğlak olduğu fark edilmiştir. Örneğin "Sosyo-ekonomik olarak; kırsal nüfus oranının yüksek olması", "Kırsal yerleşim özelliğinin devam edip etmemesi", "Mevcut yapılaşma durumunun kırsal niteliğinin devam edip etmemesi" vb. ifadeler detaylı ölçüm ve araştırma gerektiren konular olması nedeni ile muğlak ifadeler olarak göze çarpmaktadır.

Araştırma kapsamında Melikgazi Belediyesi yetkilisine kırsal mahallelerin tespiti ile ilgili soru sorulmuş ve yetkilinin cevabı da bu konuda önemli bir sorun olduğunu destekler nitelikte ortaya çıkmıştır. Konu hakkında yetkilinin ifadesi şöyledir:

Yetkili: "Büyükşehir statüsüne geçişte köy statüsünde olan yerlerin mahalle olması sonucu bu yerlerin kırsal mahalle olarak tespiti yapılmıştır. Büyükşehir yönetmeliği dikkate alarak kırsal mahalle olacak yerleri belirledi ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'ne teklif sundu. Bu konuda birkaç sıkıntı var. Erenköy Mahallesi'nde tarımsal bir faaliyet yok ancak kırsal mahalle olmuş. Yeşilyurt Mahallesi ise normalde çok fazla üretimin yapıldığı bir yer ancak merkeze yakın

diye kırsal mahalle statüsü kazanmamış. Şu anda Erenköy'ün bu statüden çıkarılması Yeşilyurt'un ise kırsal mahalle olması için uğraşyoruz. Özellikle Yeşilyurt mahallesinin kırsal mahalleye alınmaması durumunda buradaki çiftçiler mağdur olacağı için teklifte bulduk ve kırsal mahalle olacak”.

Bu konuda daha objektif ve standart kriterler ile kırsal mahallelerin tespit edilmesi araştırma kapsamında önerilmektedir.

5.2. Melikgazi Belediyesinin Kırsal Mahalle Düzenlemesi ile İlgili Faaliyetleri

Kırsal mahallelerin tespiti kadar, kırsal mahallelere yönelik ne gibi faaliyetlerin gerçekleştirildiği, hangi hizmetlerin götürüldüğü, bu hizmetlerden mahalle halkının memnuniyeti vb. hususlar önem taşımaktadır. Zira birçok konuda mevzuatın oluşturulması yeterli olmamaktadır. Oluşturulan mevzuatın, amacına uygun şekilde hayata geçirilmesi esas önemli nokta olarak görülmektedir. Araştırma kapsamında, Melikgazi Belediyesi'nin, kırsal alanlara yönelik olarak “Kırsal Hizmetler Birimi”ni oluşturduğu görülmüştür. Melikgazi Belediyesi yetkilisi, “Kırsal Hizmetler Birimi” ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur:

Yetkili: “2021 yılında Melikgazi ilçe belediye meclisinin almış olduğu bir karar sonucu kurulmuştur. Kırsal mahallelerde tarımsal faaliyetlerde bulunan vatandaşların üretimlerini ve ürün kalitelerini artırarak gelir seviyesini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak, hayvansal ve bitkisel üretimlerde gelişen teknolojik yenilikleri üreticilerle buluşturmak, vatandaşların şehirlere göç etmesini engellemek, çiftçilerin gelir seviyesini daha iyi noktalara getirmeye yönelik gerekli çalışmaların yapılmasıdır”.

İlgili belediyede kırsal mahallelere yönelik olarak böyle bir birimin oluşturulması önemli ve değerli bir adımdır. Bu konuda da birimin oluşturulmasından daha önemli olan birimin işlevselliğidir. Birimin işlevselliği konusunda belediye yetkilisi ile yapılan görüşmenin detayı aşağıda sunulmuştur:

Yetkili: “7 kırsal mahallede tarımsal sulama yapılmaktadır. Yetersiz kalan suyun verimli ve ucuza kullanılması sağlanmaktadır. İhtiyaç duyulan kırsal mahallelerde sulama kanalı yapılır ve mevcut kanalların düzenli olarak bakımı ve temizliği yapılmaktadır. Gürpınar, Kayabağ ve Büyükbürüngüz'ün kaynak suları vardı ancak kuraklıktan dolayı kurudu. Elimizdekilerin kıymetini bilmiyor, horca kullanıyoruz. Bu bölgelere dalgıç vuruldu. Bu şekilde vatandaşa sulama yaptırıyoruz. Kırsal mahallelerde su ücretlerini düşük tutuyoruz ve yıllık 1,5 – 2 milyon civarı elektrik ücretini belediye olarak biz karşılıyoruz. Bu ücreti verirken biz de yıpranıyoruz bu nedenle dalgıçları güneş enerjisi ile çalıştırabilmeyi düşünüyoruz. İndirim, muafiyet durumu bizi daha da olumsuz etkiliyor. Bu projeyi ilk etapta yoğun olarak çalışan yerlerde yapmayı planlıyoruz. Dalgıçları vursak bile suları her tarafa kapalı sistem yapıp götüremiyoruz. Kapalı sistem çıkan suyu açık sisteme bırakıyoruz ve bu şekilde su buharlaşıyor ve azalıyor. Kapalı sistemin maliyeti fazla olduğu için belediyenin bütçesi de buna el vermiyor. İlçede Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı çiftçilere tohum desteği sağlanarak üretime daha fazla destek verilmektedir. Melikgazi Belediyesi olarak kırsal mahallelere 10'ar ton aspir ve nohut tohumu desteği verilmiştir. Ayrıca 10'ar ton civarında da Tarım İl Müdürlüğü tarafından destek sağlanmıştır. Selektör makinelerinin bakım ve onarımı yapılarak bölgede üretilen tohumların eleme işlemi yapılmaktadır. Bilinçli tarımın yaygınlaştırılması, yeni teknolojilerden yararlanılması, ürün

verim artışının sağlanması ve çiftçi taleplerinin dinlenerek çözüme kavuşturulması amacıyla çiftçi bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde iç ve dış parazitlerin engellenip verimin artırılması amacıyla koyun yıkama makinesi alınmaktadır. İlçe sınırları içerisindeki 11 mahallede sıvat yapımı gerçekleştirilerek mera ve yaylalardaki hayvanların su ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu birim sorumluluğunda bulunan 17 kırsal mahalle muhtarları ile istişare toplantısı yapılmıştır. Görüş, istek ve şikâyetler doğrultusunda gerekli çalışma zemini oluşturularak kırsal hizmetler müdürlüğü tarafından destek verilebilecek konular belirlenmiştir.”

Görüşme sonucunda, Melikgazi belediyesi tarafından kırsal mahallelere yönelik olarak oldukça anlamlı faaliyetlerin yapıldığı ortaya çıkmıştır. Özellikle kırsal mahalle muhtarları ile görüşülmesi ve bu konuda talep, istek ve şikâyetlere göre hizmet sunumunun belirlenmesi kararı, hizmetlerin rasyonel dağılımı ve sunumu açısından önemlidir. Araştırma kapsamında örneklem olarak belirlenen Sarımsaklı Mahallesi'ne yönelik olarak sunulan hizmetler konusunda yetkilinin ifadeleri şöyledir:

Yetkili: “İçme sularında problemler vardı ve bu konuda yardımcı olduk. 2022 yılında nohut ve aspir desteğinde bulduk. Sarımsaklı Mahallesi, Sarımsaklı cazibe sulama birliği sınırları içerisinde olması sebebiyle tarımsal amaçlı sulama hizmetinde bizim görev alanımız dışındadır. Diğer kırsal mahallelerden bu noktadan ayrılmaktadır. Sarımsaklı mahallesi harici bu alana yönelik sulama birlikleri görev almaktadır. Ayrıca bu mahalleye yönelik asfalt çalışması yapılmıştır. İhtiyar kesimin oturup sosyalleşebileceği küçük bir tesis yapılmıştır”

Melikgazi Belediyesi yetkilisi ile yarı yapılandırılmış görüşmelerde, kırsal mahallelere yönelik nasıl daha iyi destek ve hizmet sunulabileceği konusunda yetkilinin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yetkili: “Büyükşehir belediyesi, Melikgazi Belediyesi ve diğer ilçe belediyeleri ile üretime destek verilmesi gerekir. Kırsalda üretim olmazsa hiçbir alanda tüketim yapamayız. Üretimin sağlanabilmesi için de bizim destek vermemiz gerekir. Ancak idarecilerin bakış açısına göre bu durum değişebiliyor (Büyükşehir yapsın bu işi ilçe belediyesi yapmasın onun görevi değil vs. şeklinde). Bir yük kaldırılacaksa herkes bir tarafından tutmalıdır. Diyelim ki Büyükşehir belediyesi bitkisel üretim için destek veriyorsa bütçemizin el verdiği kadar hayvansal üretimde de biz destek verelim. Öncelikle Sarımsaklı Mahallesi için barajın yanına lavanta bahçeleri yapılabilir. Lavanta yetiştirmek isteyen çiftçilerimize ücretsiz verilebilir. Yine kırsal alanlarda antioksidan içeren her derde deva aronya bitkisi ve dekara 50 ton kaba yem veren Maralfalfa bitkisi üretilebilir. Bu tarz bitkilerin çiftçiler tarafından araştırılıp üretilmesi gerekir. Belediyeye ait olan tarlaların boş durmaması için aspir ekilerek aspir yağı üretilebilir. Sertifikalı tohum alınarak vatandaşa ücretsiz dağıtılabilir. Vatandaş tarafından ekilip ekilmediği takip edilir. Belediyeden yalnızca bir kez para çıkar. Sertifikalı tohum 4-5 yıl ekilebilir daha sonra verim azalır. Beşinci yılın sonunda elde edilen ürün ile aspir yağı üretilip ihtiyaç sahiplerine ücretsiz verilebilir. Her türlü bakliyat için de bu uygulama yapılabilir. Büyükşehir belediyesi tarafından küçükbaş hayvan desteği yapılmıştı. Melikgazi Belediyesi tarafından da kanatlı hayvan desteği yapılabilir. Bu şekilde vatandaş kendi yumurtasını kendisi üretilip fazlasını da diğer vatandaşlara satabilir. Yaptığımız bir işi daha iyi nasıl yapabiliriz diye araştırmamız gerekir. Eğitmek, öğrenmek her şeyi değiştirir. Bu bölgelerdeki

vatandaşlarımız besi sığırcılığı, süt sığırcılığı, yeni gelişen teknolojiler vs. konularda zayıf, bu konular üzerine toplantılar düzenlenmeye devam edilmelidir. Üretici bir toplum olmalı ve bunu desteklemek için elden ne gelir yapmalıyız. Yalnızca bir köyün veya civarı köylerin hayvanları için bir işletme kurulabilir. Daha ari bir işletme söz konusu olur ve hayvan hastalıkları engellenebilir. Bütün tarımsal faaliyet gösteren bölgelere kooperatif kurmak gerekir. Kooperatif ürünlerin fiyatını belirler ve başkası gelip mala fiyat biçemez. Çiftçinin ürettiği malı çiftçi veya onu temsilen kooperatif belirleyecek. Ben köy ürünleri almaya özen gösteriyorum. Köylülerin üretmiş oldukları malları satabilecekleri bir yer olması gerekir. Kırsal mahallerin güzel ürünlerininin (ekmek, kaymak, yoğurt vs.) etkinlikler düzenlenerek tanıtımı yapılması gerekir”

Yetkilinin ifadeleri değerlendirildiğinde iki önemli husus ortaya çıkmaktadır: Birincisi, kırsal mahallelere yönelik alınacak ve uygulanacak olan kararlarda büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri arasındaki potansiyel uyumsuzluk. İkincisi ise kırsal mahallelere yönelik düşünülen hizmetlerin genellikle tarım ve hayvancılık boyutunda sınırlı kalmasıdır. Büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki birçok konuda yaşanan uyumsuzluk, geçmişten beri önemli bir sorun olarak görülmektedir (Şengül, 2020). Öyle ki bu uyumsuzluklar çoğu zaman idari yargıya taşınmıştır. Bu konuda, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile bir çözüm arayışına gidilmiş ve bazı konularda büyükşehir belediyesinin kararları, ilçe belediye kararları üzerinde onay mercii olarak belirlenmiştir. Örneğin plan, bütçe ve imar konusunda, büyükşehir ilçe belediyeleri, büyükşehir belediyelerine uygun karar almak zorundadırlar ve aksi takdirde büyükşehir belediyesi, ilçe belediyesinin kararını bozabilir (5393 Sayılı Belediye Kanunu). Kanunla her ne kadar büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki uyumsuzluk, büyükşehir belediyelerinin baskın olacağı şekilde çözülmeye çalışılmış olsa da zaman zaman sorunların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır. Kırsal mahalle hususunda da belediye yetkilisinin söylemleri, kırsal mahallelerin tespiti ve kırsal mahallelere yönelik kararlarda büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında potansiyel bir kriz olduğunun sinyalini vermektedir. Öte yandan yetkilinin, kırsal mahallelere yönelik hizmetlerde tarım ve hayvancılıktan söz etmesi, kırsal mahalleliyi kalkındırarak önemli olası projelerden bahsetmesi yerinde ve faydalı bulunmuş fakat çevre, ulaşım, yerel vergiler vb. tüzel kişiliğini kaybeden mahallelerde ortaya çıkan birçok önemli sorundan bahsedilmemesi eksiklik olarak görülmüş ve geleceğe dair tahmin noktasında da bu eksikliğin sürebileceği düşünülmüştür.

Konu ile ilgili mahalle halkının görüşleri de belediye yetkililerinin görüşleri kadar önemlidir. Zira yerel halkın istek, talep ve şikâyetlerine bakılmaksızın tek taraflı olarak sunulan hizmet ve faaliyetler tam anlamıyla rasyonel olmayacaktır. Çalışma kapsamında, Sarımsaklı Mahallesi muhtarı ve mahallede yaşayan bireylerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Böylelikle konu ile ilgili hizmet veren ve hizmet alan tarafın dinlenmesi ve konu hakkındaki düşüncelerinin anlaşılmasına çalışılmasının gelecek politikaların belirlenmesi açısından da önemli ve değerli olacağı düşünülmüştür.

5.3. Büyükşehirlerde Mahalleye Dönüşen Köylerde Devam Eden Sorunlar

6360 Sayılı Kanun ile büyükşehirlerde köyden mahalle statüsüne geçen yerleşim yerlerinde çok sayıda sorunun ortaya çıktığı birçok araştırma tarafından ortaya koyulmuştur (Kara & Ezin, 2022; Kut Görgün & Yörür, 2017; Karaarslan, 2012). Bu sorunların başında köylerin tüzel kişiliğine son verilmesiyle mali ve idari bağımsızlığın ortadan kalkması ve mahallelerin belediyelere bağımlı hâle gelmesi, belediye ve mahalleler arasında ulaşım ve iletişim sorunu yaşanması; köylerin kendi başına karar alıp uygulama yetkisinin kaldırılmasıyla yerel demokrasiye gölge düşmesi vb. gelmektedir. Araştırmanın bu kısmında, köy statüsünden mahalleye dönüşen yerleşim alanlarının sorunlarına, Kayseri İli Melikgazi İlçe Belediyesi'ne bağlı olan Sarımsaklı mahallesi örneğinde ışık tutulmuştur. Konu ile ilgili Sarımsaklı Mahallesi Muhtarı ve mahalle sakinleri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde ifade edilenler aşağıda sunulmuştur.

5.3.1. Hizmette Halka Yakınlık ve Kamu Tüzel Kişiliği

Araştırmanın bu kısmında, büyükşehirlerde köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde hizmette halka yakınlık Kayseri İli Melikgazi İlçe Belediyesine bağlı olan Sarımsaklı Mahallesi örneğinde incelenmiştir. Konu kapsamında, Sarımsaklı Mahallesi Muhtarı ve mahalle sakinleri olmak üzere toplamda on üç kişi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara öncelikle belediye ile olan ilişkilerin nasıl olduğu konusunda sorular sorulmuştur. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan illerde köy tüzel kişilikleri kaldırılmış ve bu yerleşim yerleri mahalle statüsüne geçirilmiştir. Bu değişiklik büyük tartışmalara ve sorunlara neden olmuştur. Köylerin hukuki olarak kişiliklerini kaybetmesi ve mahalle olarak belediyeye bağlanması sonrasında mahallelerin belediye ile olan ilişkileri daha önemli hâle gelmiştir. Zira köy tüzel kişiliği köye kendi başına karar alıp uygulama özerkliği tanımakta ve bu tüzel kişiliğe sahip olmanın bir sonucu olarak kendilerine ait bütçe ve mal varlığı bulunmaktaydı. Mahalle statüsüne geçince bu özelliklerin hepsi yitirilmiş ve belediyeye bağlı bir birim hâline getirilmiştir. Mahalle statüsüne geçildikten sonra yerleşim yerlerinin yerel ve ortak ihtiyaçlarının karşılanması ve yerel sorunların, talep ve şikâyetlerin giderilmesi noktasında belediyeye bağımlı hâle gelmeleri mahalle ve belediye ile olan ilişkilerin önemini artıran bir başka etkidir. Konu ile ilgili Sarımsaklı muhtarı ve mahalle sakinleri şu ifadelerde bulunmuşlardır:

Sarımsaklı Mahallesi Muhtarı: "...Muhtar olarak belediye ile ilişkilerim iyi diyebilirim. Dönem dönem toplantılar yapılıyor ve katılarak taleplerimizi, şikâyetlerimizi vs. bildiriyorum. Gerektiğinde prosedüre uygun olan işleri yaptılar ancak bazıları sonuçsuz kaldı. Ben de bu konuda fazla baskı yapamıyorum..."

Mahalle muhtarının ifadesine bakılacak olursa, belediye ile iletişim kurabildiği fakat bazılarının ise sonuçsuz kaldığı belirtilmiştir. Muhtarın ifadesinde geçen "*ben de bu konuda fazla baskı yapamıyorum*" cümlesi, tüzel kişiliğin ve kendi başına karar alıp uygulama yetkisinin olmadığı ve belediyeye bağımlı olmanın açık bir göstergesidir. Mahalle sakinlerinin konu ile ilgili ifadeleri ise aşağıda sunulmuştur:

(K1): "...Ben belediye ile ilişkilerimizi açıkçası çok iyi bulmuyorum. Belediyeye isteklerimizi bildiriyoruz ancak sonuç alamıyoruz. Özellikle su konusunda talepte bulunuyorum. Benim ikametgah yerim köyün yukarısında kalıyor ve su yukarı çıkmıyor. Hem şu anki hem de daha önceki muhtarla bu konu için yetkililerle görüşmeye gittik ancak yardımcı olmadılar. Yine benim evimin olduğu bölgede otobüs durağı olsun diye uğraştım çünkü gidip gelmekte zorluk çekiyoruz. Bu konuda da aynı durumu yaşadım. Kısacası sorunları bildiriyoruz ama çözüm yok. Belediyeden bir dönüş almak için eylem mi yapılması gerekiyor anlayamadım. Ben verdiğim oyun karşılığında hizmet istiyorum. Belediye, mahalleye bir yetkili gönderip sorunlarımızı dinlemeli, tek tek not etmeli..."

(K2): "...Belediye burada bir eğlence düzenledi. Belediye başkanının bazı mazeretler belirtilerek etkinliğe katılamayacağı söylendi. Ben vatandaş olarak sorunlarımı bildirmek için etkinlikte bir sorumlu aradım ancak bulamadım. Bu şekilde olmamalı. Bizi dinlemeleri gerekir..."

(K3): "...Belediye ile bir ilişki kuramıyoruz. Birkaç kez köyümüze hizmet gelmesi için görüşmeye gittim ancak görüştüğüm yetkili şu şekilde konuştu: "Sizin köye ne yapılmadı ki? Sizin hiçbir şey ihtiyacınız yok. Bizi yöneten bizi anlamalı, bilmeli belediyede bu yok. Bizim ihtiyaçlarımızı, sorunlarımızı muhtardan daha iyi kimse bilemez..."

(K4): "...Köyümüzün içme suyunda çok büyük sıkıntı var bu durumu bildirdiğimizde gelip baktılar ancak tekrar bir sorun bildirecek olsak ilgilenmek istemiyorlar. Kapının önüne bir şey dökün hemen para cezası veriliyor ancak ahırın kötü suları içme suyuna karışıyor ilgilenmelerini istedik ama yine sonuç alamadık..."

(K5): "...Belediye ile ilişkilerimizden memnun değilim. Arazi yollarının düzeltilmesi için muhtarla birlikte greyder istedik. Gelecek falan dediler ancak göndermediler. Masa başında yapacakları bir iş olursa imza falan hallediyoruz yoksa herhangi bir ilgi yok..."

(K6): "...Ben ihtiyar heyeti üyesiyim mahallemizin eksikliklerinin farkındayım. Buna yönelik belediyeye taleplerimiz oldu ancak yollar dışında hiçbir şey yapılmadı. Bence sık sık toplantı düzenlemeli ve belli aralıklarla mahalleye yetkili birisi gönderilmeli. Belediye ile iyi iletişim kurulmalı ve gerekirse kapıları aşındırılmalı..."

(K7): "...Sadece yaz aylarında veya seçim dönemlerinde gelip yiyecek dağıtıp gidiyorlar. Biz bunları değil mahallemizin eksikliklerinin giderilmesini istiyoruz. Açıkçası oy kullanmayı da düşünmüyorum..."

(K8): "...Bir yol yaptıracak olsak zorla oluyor böyle bir şey olabilir mi? Köy, mahalle olacak dediler hiçbir gelişme yok. 2018'den beri yapılacak şeyleri bekliyoruz"

(K9): "Yetkililere ulaşmak ne mümkün? Hadi biz ulaşamıyoruz muhtar da ulaşmıyor. Muhtar bir kez belediye başkanını görüyor ve istekleri söyleyebiliyor mu acaba?..."

(K10): "...Biz istemeden belediye yapacakları yapmalı. Ben kapılarına on kez gitmemeliyim. Bizim ihtiyaçlarımıza göre karar almalılar. Belediye halkına sahip çıkmalı, benimsemeli, mahallesini düşünmeli..."

(K11): “Köy hep mahrum kalan hep mahrum bölge. Biz belediyeye bağlandık değil mi, belediye bunu biliyor niye sorunlarımızı dinleyip buna göre gelip yardımcı olmuyor? Belediye vatandaşına tam destek vermeli”

(K12): “...Bu konuda muhtar çalışkan olmalı, hak hukuk bilmeli, çıkan yasaları bilmeli ve sorunları çözmeli. Bunları bilsin ki belediyeye gidip senin hakkını savunsun, senin sıkıntılarını söylesin. Ben bazı yerlerde görüyorum, adam okuma yazma bilmiyor ama muhtar yapıyorlar böyle olur mu? Bu kişi mahallesini temsil edecek. Mahallesinin iyiliği için uğraşacak...”

Mahalle sakinlerinin ifadelerine göre, muhtar dışında toplam on iki mahalle sakinin hiçbirinin belediye ile olan ilişkilerden ve hizmet sunumundan memnun olmadığı görülmektedir. Memnuniyetsizliklerin özellikle iletişim olmak üzere yol, su gibi yerel ihtiyaçların giderilmesi konusunda yoğunlaştığı göze çarpmaktadır. Katılımcıların şu ifadeleri bu sonucu desteklemektedir.

(K9): “...Yetkililere ulaşmak ne mümkün? Hadi biz ulaşamıyoruz muhtar da ulaşamıyor...”, **(K7):** “...Sadece yaz aylarında veya seçim dönemlerinde gelip yiyecek dağıtıp gidiyorlar...”, **(K2):** “...Ben vatandaş olarak sorunlarımı bildirmek için etkinlikte bir sorumlu aradım ancak bulamadım...” , **(K3):** “...Belediye ile bir ilişki kuramıyoruz Bizi yöneten bizi anlamalı, bilmeli belediyede bu yok. Bizim ihtiyaçlarımızı, sorunlarımızı muhtardan daha iyi kimse bilemez...” **(K4):** “...ancak ahırın kötü suları içme suyuna karışıyor ilgilenmelerini istedik ama yine sonuç alamadık...”, **(K5):** “...Belediye ile ilişkilerimizden memnun değilim...” **(K6):** “...Buna yönelik belediyeye taleplerimiz oldu ancak yollar dışında hiçbir şey yapılmadı...”

6360 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin amacı, hizmetlerin daha etkili, ekonomik ve verimli sunulması, bununla birlikte optimal ölçeğin oluşturularak küçük ölçekli, verimsiz ve ekonomik olmayan yerel yönetim birimlerinin ortadan kaldırılmasıdır. Ancak gelinen noktada, bu araştırmanın sonuçları ve birçok çalışma göstermiştir ki özellikle tüzel kişiliğini kaybeden ve mahalleye dönüşen yerleşim yerleri, çok daha büyük sorunlarla ve demokrasi ile örtüşmeyen bir yönetim biçimi ile karşı karşıya kalmışlardır (Hanikoğlu & Negiz, 2023; Genç & Tekçe, 2019; Genç vd., 2018).

2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun ile 30 büyükşehir ilimizde köy tüzel kişilikleri kaldırılmış, ilçe belediyelerine veya büyükşehir belediyesine bağlı mahalle hâline getirilmiştir. Bu köklü değişiklik, bazı yerlerde olumlu sonuçlar doğururken, bazı yerleşim yerlerinde ise önemli sorunları meydana getirmiştir. Araştırmanın bu kısmında, köyden mahalleye dönüşen Sarımsaklı mahallesi örneğinde bu dönüşümün etkileri anlamaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, mahalle muhtarı ve yerel halk ile yapılan görüşmeler aşağıdadır:

Mahalle Muhtarı: “...Muhtar, köyün seçilmiş temsilcisidir. Köy mahalle olunca muhtarlığın vasıfları korunamadı. Benim için en önemli husus budur. Şunu da belirtmek isterim daha önce özel idare bakardı buralara belki çok profesyonel değildi ama etkindi...”

(K1): “...Olumlu bir değişim yaşandığını düşünmüyorum. Köy olarak kalsak çok daha güzeldik. Köyken çarşamba günleri doktorumuz gelirdi ancak şimdi o bile yok. Aile hekimi için 16-17 km mesafelik yere gidiyoruz...”

(K2): "...Köyken çok daha iyiydik, kendi imkânlarımızla kendi işimizi yapıyor ve küçük çaplı ihtiyaçlarımızı gidermeye çalışıyorduk. Özellikle imar konusunda geçmiş alışkanlıklardan kaynaklı yeni sisteme uyum sağlayamadık ve sorun yaşamaktayız..."

(K3): "...Köyken imece ile mahallenin temel faaliyetlerini gerekli şeyleri yapabiliyorduk. Şimdi düğün salonu yapmaları için bile bekleyip duruyoruz önce olsa kendi kazancımızla yapardık..."

(K4): "...Muhtar eski etkisini kaybetti. Daha önce muhtara sorunlarımızı anlatır ve hep birlikte çözüm bulmaya çalışırdık. Şimdi muhtarı da dinlemez oldular. Kendimizi ifade edecek ve muhatap alacak bir birim bulmakta gerçekten zorluk çekiyoruz..."

(K5): "...Eskiden köyümüzde sağlık ocağı vardı ve 2 doktor, 3 de hemşire bulunurdu. Köyün giriş yolunda çok kaza yaşıyor. Kaza durumunda, acil hasta olduğunda hemen ilgilenirlerdi ancak kapatıldı ve satıya çıkarılmış. Şimdi ambulans bekliyoruz, Allah'tan hemen gönderiyorlar..."

(K6): "...Köyken de aynıydı şimdi de aynı bence farkı yok. Şu an bazı hizmetleri almakta sıkıntı yaşıyoruz ancak daha önce hiç almadığımız hizmetleri de almaya başladık. Otobüs, çöplerin alınması..."

(K7): "...Gelir az, gider aynı olmaya başladı. Kentsel mahalleyle bir tutulamayız. İndirim falan dediler de ben uygulandığımı da pek düşünmüyorum. Köye tekrar dönmeyi isterim. Dönüşen tüm köyler bu yorumu yapar..."

(K8): "...Ortak alanlarımız (meralar, araziler) belediyeye geçti ve haklarımızı kaybettik. İndirimle falan bu kayıplar karşılanabilir mi hiç? ..."

(K9): "...Köyler buna hazır değildi ve bu durum bize anlatılmadı da. İmar sorunu yaşadık. Ahır, kümes yapmak istesek ruhsat almak zorundayız..."

(K11): "...Daha önce özel idare ve kaymakamlıkla işimizi rahatça halledebiliyor hızlı bir şekilde hizmet alıyorduk. Bazen muhtarımızla gider bazen de köylü olarak gidip sıkıntımızı anlatırdık. Eğer köy olarak kalsaydık şimdiye sorunlarımız çözülmüştü ..."

(K12): "...İl özel idaresi varken sorunumuz yoktu ilk soruda sormuştunuz ya iletişimi işte onunla iletişimimiz çok daha iyiydi. Şimdi belediyeye gitsek hangi birimle görüşülecek bilmiyoruz sorup bulsak tamam diyorlar gelecekler diye bekliyoruz ne gelen var ne giden..."

6360 Sayılı Kanun'la tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşen Sarımsaklı Mahallesi katılımcılarının genel olarak yaşanan bu değişiklikten memnun kalmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu durumun yanı sıra bu dönüşümle birlikte bazı yeniliklerin (çöplerin düzenli alınımı, ambulans ve itfaiye ihtiyacının hızla karşılanması, otobüsün olması) olduğuna ancak yeterli düzeyde olmadığına vurgu yapılmıştır. Katılımcılar il özel idaresi zamanında sorun yaşamazken belediyeye bağlanmalarıyla hizmet almakta sorun yaşadıklarını ve belediye tarafından şikâyet ve gereksinimlerinin yeterince dikkate alınmadığını ve geçiştirildiklerini ifade etmişlerdir. 6360 sayılı Kanun öncesi köylerde birçok hizmet il özel idaresi, köy bütçesi ve her ilçede kaymakama bağlı olarak faaliyet gösteren Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yerine getirilmekteydi. Bu birimlerin kaldırılması, muhtar ve vatandaşların köyleriyle ilgili sorunlarını ve taleplerini kendilerine en

yakın noktaya bildirmek yerine birden çok kurumla muhatap olmalarına neden olmuştur. Mahalle muhtarının yeni sistemde bir ağırlığının kalmadığı belirtilmiştir. Katılımcılar köyün doğal yapısının korunması gerektiğini vurgulamış ve “köy olarak kalma” durumunu daha iyi olarak nitelendirmişlerdir. Yeni modelle gelen ek mali yükümlükler muafiyet ve indirimler adı altında olsa da katılımcılar tarafından olumsuz görülmekte ve köye dönüş olmadıkça bu olumsuz durumun giderilemeyeceği belirtilmektedir.

6360 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce eleştiren ve olası büyük sorunları işaret eden akademisyen, siyasetçi ve yazarların söylemlerinin de haklı çıktığı söylenebilir. Öyle ki 2021 yılında, büyükşehirlerde köyden mahalleye dönüşen yerlerde meydana gelen sorunların çözümüne yönelik olarak oluşturulan “Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği” de bunu kanıtlar niteliktedir. Zira bu yönetmelikte mahalleye dönüşen köylerdeki sorunlara çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

5.3.2. Ek Mali Yükümlülükler

6360 sayılı Kanun’un en çok eleştirilen yönlerinden biri olan köylere bazı mali yükümlülükler getirmesi, bugün hâlâ tartışılmaktadır. Kanun ile kent yaşamının zorunlu tuttuğu sorumluluklar köy halkı için de geçerli olmuştur. Kırsalda ikamet edenler için vergi ve su ücreti söylemleri paniğe sebep olmuştur. Söz konusu yükümlülükler için geçici süreli muafiyet ve indirimler uygulamaya konularak kırsaldaki vatandaşlara kolaylık sağlanması istenmiştir ancak uygulamada farklı problemlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Konu ile ilgili belediye yetkilisi ve mahalle sakinlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Yetkili: “Gürpınar, Kayabağ ve Büyükbürüngüz’ün kaynak suları vardı ancak kuralıktan dolayı kurudu. Elimizdekilerin kıymetini bilmiyor, horca kullanıyoruz. Bu bölgelere dalgıç vuruldu. Bu şekilde vatandaşa sulama yaptırıyoruz. Kırsal mahallelerde su ücretlerini düşük tutuyoruz ve yıllık 1,5 – 2 milyon civarı elektrik ücretini belediye olarak biz karşılıyoruz. Bu ücreti verirken biz de yıpranıyoruz bu nedenle dalgıçları güneş enerjisi ile çalıştırabilmeyi düşünüyoruz. İndirim, muafiyet durumu bizi daha da olumsuz etkiliyor. Bu projeyi ilk etapta yoğun olarak çalışan yerlerde yapmayı planlıyoruz. Dalgıçları vursak bile suları her tarafa kapalı sistem yapıp götüremiyoruz. Kapalı sistem çıkan suyu açık sisteme bırakıyoruz ve bu şekilde su buharlaşıyor ve azalıyor. Kapalı sistemin maliyeti fazla olduğu için belediyenin bütçesi de buna el vermiyor”

Mahalle Muhtarı: “...Ayrıca indirimler devam edecekmiş de indirimler uygulanıyor mu bilemiyoruz. Şehirde elektrik, su ne kadar bilmiyoruz ki bunun bilgisi bize verilmeli. Şunu da eklemek isterim indirimler olur, vergi muafiyeti olur ama biz yine de köy gibi olamayız...”

(K3): “...Ben suda falan indirimlerin uygulandığını düşünmüyorum. Belediyenin bütçesine, yapabilirliğine göre şekilleniyor sonuçta...”

(K7): “...Gelir az, gider aynı olmaya başladı. Kentsel mahalleyle bir tutulamayız. İndirim falan dediler de ben uygulandığını da pek düşünmüyorum. Köye tekrar dönmeyi isterim. Dönüşen tüm köyler bu yorumu yapar...”

(K11): "...Vergi ödeyecek olmamız bizde endişe yaratmıştı. Köylünün geliri ne ki zaten zor geçiniyoruz..."

Görüşmeden elde edilen verilere göre büyükşehirde kırsal yerleşim yeri sakinlerinin ve belediye yetkililerinin söz konusu durumdan pek de memnun olmadıkları görülmektedir. Özellikle belediyelerin mali açıdan zor durumda olduğu sık tekrar edilen konular arasındadır.

5.3.3. Yerel Hizmetler

6360 sayılı Kanun'un gündeme gelmesi ile en çok tartışılan konulardan biri de büyükşehirlerde mahalleye dönüşen yerlerdeki yerel hizmetlerin nasıl etkileneceği idi. Birçok kişiye göre bu yerleşim yerleri daha kaliteli yerel hizmetleri alma fırsatına erişecek, birçok kişiye göre de kırsal yerleşim alanları yerel hizmetlerden mahrum olacaktı. On yılı aşkın süreçte gelinen noktada, mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde önemli yerel hizmet sorunlarının devam ettiği bu çalışma kapsamında görülmektedir. Kırsal alanların iyileştirilmesine ve büyükşehir adaptasyon sürecine yönelik atılan adımların pek de sonuç vermediği yine bu çalışma kapsamında ileri sürülebilir. Konu ile ilgili mahalle sakinlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

***Mahalle Muhtarı:** "...Yakınımda baraj olduğu için sulak alan ve haşere fazla oluyor. İlaçlama yapılıyor ancak yeterli gelmiyor. Çöp sıkıntımız falan yok, belediyeye geçince bu durum iyileşti. Ancak farklı sıkıntılarımız var: yol, ulaşım, içme suyu..."*

***(K1):** "...Bana göre en büyük eksikliklerden birisi sudur. Benim bireysel olarak bu konu hakkında sıkıntım olduğu gibi mahallenin de bu sorunu var. Su arıtma kullanılıyor 3 litre su için 10 litre su gidiyor ve sular hep kireçli..."*

***(K2):** "...Bizim en büyük eksikliğimiz yoldur. Cep yolumuz yok. 10 yıl oldu hala bekliyoruz. Dükkana, camiye gidecek olsak karşı yola geçmek için barajı dolaşmak zorunda kalıyoruz ve yolu 4km uzatıyoruz..."*

***(K3):** "...Özellikle ulaşım çok sıkıntılı. Mahalleli Kayseri'nin merkezine gitmeye akşam oluyor. Merkeze giderken 5 köyü dolanıp da gidiyoruz. Yani merkeze gitmek 3 saat sürüyor diyebilirim..."*

***(K4):** "...Köprülerimizi sel götürüyor, hiç ilgilenmiyorlar. Köyümüzün alt yapı eksikliği çok fazla. Doğalgaz olmadığı için köyümüzde göç başladı. İçme suyunda çok büyük sıkıntı var, maalesef içemiyoruz. Yakınımdaki barajın bakımına yönelik hiçbir şey yok, çöplük gibi..."*

"...Ahırın kötü suları içme suyuna karışıyor ilgilenmelerini istedik ama yine sonuç alamadık..."

***(K5):** "...Alt yapımız bitik. Doğalgazımız yok. İçme suyumuz asla içilmiyor..."*

***(K6):** "...Alt yapı eksikliğinden dolayı mahallemizde durmak istemiyoruz. Şu anda gücüm yetse ben de kışları şehre giderim çünkü doğalgaz yok. Ulaşım çok sıkıntılı, otobüs sefer sayısı fazla ancak merkeze uzaklık 30 km olmasına rağmen varmamız iki buçuk üç saat sürüyor. Bizim mahalleye hem Ağırnas'tan su geliyor hem sondaj vuruldu ancak ikisi de içilebilecek gibi değil ben evimde arıtma kullanıyorum. Muhtar olursam suyu analiz ettirip çevre yerlerden su getirmeyi düşünürüm..."*

(K7): “...Cep yolumuz yok, bu biraz sıkıntı yaşıyor. Mezarlık normalde köye 200 metre uzaklıkta ancak bu sorundan kaynaklı Barsamaya gidip dönmek zorunda kalıyoruz ve 6 kilometreyi buluyor...”

(K8): “...İmar ve doğalgaz yok. Sular kokudan içilmiyor. Yönetim bakmıyor. Bir yol yaptırarak olsak zorla oluyor böyle bir şey olabilir mi? Köy, mahalle olacak dediler hiçbir gelişme yok. 2018’den beri yapılacak şeyleri bekliyoruz...”

(K9): “...Alt yapımız çok eksik, düğün salonumuz yok. Köylünün, çocukların sosyalleşebileceği bir alan yok, toplanıp oturabileceği bir yer bile yok...”

(K10): “...Mahallemiz yerleşim olarak çok dağınık, planlı bir imar yok. 500 hanenin üzerinde ev olmasına rağmen yaşayan sayısı gittikçe azalıyor. Şehir merkezine yarım saatlik mesafede olmamıza rağmen soba yakıyor ve köy hayatı yaşamaya devam ediyoruz Şehir insanca yaşarken köy insanca yaşamıyor. Köydeki vatandaş değil mi? Doğalgaza senede 10 bin lira vereceksen kömüre 50 bin lira veriyorsun...”

Görüşme verilerine bakıldığında sorunların genellikle yol, su, ulaşım gibi temel ve yerel ihtiyaçlarla alakalı olduğu görülmüştür. Yerel halkın en temel ihtiyaçları olan yol, su, ulaşım vb. konularda yaşanan sorunların görüşmelerde sık tekrar edilmesi, bu sorunların çözümünün belediyelerin inisiyatifinde olması demokrasiye ve belediyelerin en temel görevlerinden biri olan yerel hizmetlerin rasyonel yürütülmesine gölge düşürmektedir. Türkiye’nin en gelişmiş şehirlerinden biri olan Kayseri’de bu sorunların yaşanması, ulaşım, alt yapı vb. gibi yönlerden henüz gelişmekte olan illerdeki mahallelerin daha büyük ve derin sorunlarla karşı karşıya olabileceklerini düşündürmektedir.

5.4. Kırsal Mahalle Düzenlemesine İlişkin Görüşler

6360 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesi ile mahalleye dönüşen fakat kırsal yaşam olarak varlığını sürdüren yerlerde ortaya çıkan sorunları gidermeye yönelik olarak 2020 yılında kabul edilen 7254 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanuna ek bir madde eklenmiş ve büyükşehir sınırları içinde mahalleye dönüştürülen köylere, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan statüsü verilmesi kararlaştırılmıştır (Kılıç & İpek, 2022).

Çalışmanın bu kısmında, kırsal mahalle statüsüne geçen yerleşim yerlerinde ne gibi değişikliklerin olduğu Kayseri ilinde bu statüye geçen yerlerden biri olan Sarımsaklı Mahallesi örneğinde irdelenecektir. Öncelikle, kırsal mahalle statüsü ile ilgili yerel halkın bilgi sahibi olup olmadığı anlamaya çalışılmıştır. Bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşmelerde mahalle sakinlerinin cevapları şöyle olmuştur:

Mahalle Muhtarı: “...Vatandaşlarımızın belki bu konuda bir bilgisi olmayabilir ancak muhtar olarak benim bilgim var. Bunun bilgisini toplantıda vermişlerdi. Elektrik, su ve verginin indirimli olacağına dair bilgi verildi. Ancak uygulanıyor mu uygulanmıyor mu bilemiyorum.

(K1): “...Kırsal mahalle uygulaması hakkında bir bilgim yok ancak ben su sorunum için belediyeye gittiğimde beni kırsal hizmetler birimine yönlendirdiler. Bir tek böyle bir birimin olduğunu biliyorum...”

(K2): “...Kırsal mahalle uygulaması hakkında herhangi bir bilgim yoktur...”

(K3): “...Kırsal mahalleyi haberlerde gördüğüm kadarıyla biliyorum içme suyunda falan indirim devam etmesiydi. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan mahalleler kırsal mahalle oldu.

(K4): “...Bu konuda bir bilgim yok. Kendi kafalarına göre yazıp çiziyorlar. Bizi bilgilendiren de yok...”

(K5): “...Bu uygulama hakkında bir bilgim yok ancak bilgilendirmelerini isterdim...”

(K6): “...Kırsal mahalle hakkında bir bilgim yok...”

(K7): “...Eletrikte suda indirimler devam ediyor diye biliyorum. Diğer Katılımcılar “bu uygulama hakkında bilgilerinin olmadığını...” belirtmişlerdir.

Verilen cevaplardan anlaşıldığı gibi, mahalle sakinlerinin neredeyse tamamının bu konu hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Bilgi iletişim çağında kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve demokrasinin kurumsallaştırılması hususunda toplumun bilinçli olması, düzenlemelerden haberdar olması, haklarını bilmesi ve kullanması büyük önem taşımaktadır. Bu konudaki sorumluluk yalnızca belediyelere veya yetkili mercilere ait olmamakla birlikte, yetkili mercilerin öncül rol oynaması beklenmektedir. Mahalle muhtarı ve bağlı belediyenin işbirliği içerisinde yerel halkı tüm gelişmelerden ve düzenlemelerden haberdar etmesi ve bu hususta bilgilendirmesi demokrasi ve hizmetlerin rasyonel şekilde sunulması açısından en önemli yollardan biri olarak görülmektedir.

Mahalle statüsüne geçildikten sonra ne gibi değişmelerin veya iyileşmelerin olduğu, Sarımsaklı Mahallesi sakinleri ile yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla anlamaya çalışılmıştır. Ancak mahalle sakinlerinin pek çoğunun düzenlemeden haberdar olmaması, mahalle statüsüne geçiş öncesi ve sonrasındaki farkı göremeyecekleri ihtimalini güçlendirmektedir. Konu ile ilgili bazı mahalle sakinin ifadeleri şöyledir:

Mahalle Muhtarı: “...Daha önce hayvancılık yapıyordum bıraktım. Hayvanları otlatacak arazi yok ki. Buradan demir yolu geçiyor bize o da sıkıntı veriyor. Hayvan kara yoluna çıkıyor bazen durduramıyorsunuz araba çarpsa suçlu da biz oluyoruz. Şu an hayvancılıkla uğraşan vatandaşlar da sıkıntı çekiyor evlerinde besliyorlar ya da civar köye gitmek zorunda kalıyorlar. Yine indirimler uygulanıyor mu bilemiyoruz şehirde elektrik, su ne kadar bilmiyoruz ki bunun bilgisi bize verilmeli...”

(K1): “...Olumlu olabilecek bir şey yaşanmadı. Hayvancılıkla uğraştığımı daha önce belirtmiştim. Bu alana yönelik herhangi bir destek görmedim. Bazı zamanlar gelip hayvanlara iğne vurup gidiyorlar bu kadar. Bu da tabii ki yeterli değil. Çiftçiyi desteklemeleri gerekiyor...”

(K2): “...Bu uygulama hakkında bilgimin olmadığını söyledim ancak genel olarak yorumlarsam kırsaldaki halk hem desteklenmeli hem de bilgilendirilmelidir. Tohum desteğinde bulunuldu ama bunlar yeterli değil ki ilaçlar, gübreler çok pahalı...”

(K3): “...Olumlu bir duruma geçiş olmadı hatta daha kötüleşti diyebilirim. Bizi kurtaracak şey tekrar köye dönmek olur. Ben suda falan indirimlerin uygulandığını düşünmüyorum. Belediyenin bütçesine, yapabilirliğine göre

şekilleniyor sonuçta. Drenaj kanalı yapıldı ve meralarımız kurudu. Hayvanların otlayabileceği yer de kalmadı...”

(K4): “...Her şey sorun yumağına döndü. Çiftçilik mahvoldu. 150 hanelik köyde şu anda 40 hane yoktur. Çiftçiler tarlalarını satıp şehre gidiyorlar. Tarımla uğraşanlara bana göre yapmaları gereken şudur: ucuz mazota ulaştırmaya çalışacaklar. Gübre desteği çok zayıf ve belediyenin yalnızca tohum desteği vermesi bu anlamda yeterli değil...”

(K6): “...Olumlu bir durum yaşandığını düşünmüyorum ve bu nedenle memnun da değilim. Mahalleli olarak gerçekten mağduruz. Bize üretin diyorlar da nasıl üreteceğiz? Bizleri desteklemeleri ve bu alanlarda bilgilendirmeleri gerekir. Geçen yıl ekinimizde hastalık vardı. İlaç alıp atacaksınız dediler. İlaçlar pahalı olmasına rağmen alıp yine de attık ancak ürün çıkmadı çünkü nasıl ne kadar olacağına dair bilgimiz yok. 100 kg aspir ve 150 kg buğday tohumu desteğinde bulundular ancak belediyenin kırsal için yaptıkları yeterli değil...”

(K7): “...Köyden mahalleye döndüğümüzde bazı muafiyetler falan gelmişti ancak bunlar devam etse bile eşit şartlarda değiliz. Tek iyi yanı sanırım bu muafiyet ve indirimlerin devam etmesi onlar da olmasa ne yapardık? Kente yakın mahalleyle ben aynı imkânlara sahip değilim. Eşitlik diyorlar nerede eşitlik? Diğer kırsal yerlerle bile aramızda fark var 1km ötemizdeki yerde doğalgaz var mesela burada yok o da kırsal mahalle...”

(K9): “...Ortak alanlarımız (meralar, araziler) belediyeye geçti ve haklarımızı kaybettik. İndirimle falan bu kayıplar karşılanabilir mi hiç? Hayvancılık falan bitti. Yem fiyatları çok arttı. Mahallemizde 300 tane büyükbaş hayvan vardı ancak 70'e düştü. Hayvan sayısı azalınca çoban da tutamadık. Merada kendimiz yayalım desek meralar da kurudu...”

(K10): “...Hayvancılıkla uğraşanlar için yem desteği verilmelidir. Süt çok ucuz gidiyor ama girdiler pahalı geliyor. Saman, yonca, yem hepsinin fiyatı uçtu...”

(K11): “...Kimse ne ahır yapar ne de mal güder oldu. Hayvanları zaten otlatamıyoruz mecbur yem vereceğiz. Her hafta yeme zam geliyor nasıl geçineceksin, nasıl yetiştireceksin? Süt de para etmiyor...”

(K12): “...Olumlu bir gelişme yok. Kırsal hem devlet hem de belediyeler desteklemeli. Kırsal kalkandırılacaksa bu şekilde olmalı. Belediyenin desteği zaten yeterli değil onu öncelikle belirtmek isterim. Devlet bize 14-15 liradan tohum veriliyor ancak 5-6 liraya satıyoruz çünkü ofis almıyor ve iş tüccara kalıyor. Kooperatifleşmek çok önemli, ürettiğini kooperatife vermek. Tohum, gübre, mazot çok pahalı bu durum için her birimden destek gelirse işte o zaman memnun oluruz. Evet destekler yapılıyor yapılmıyor diyemem ancak yeterli değil. Şu anda 1lt mazot için 7-8 kg buğday satmak zorunda kalıyoruz...”

Mahalle sakinlerinin ifadelerinden hareketle, düzenlemeden haberdar olmadıkları gibi, düzenleme dolayısıyla bir değişikliğin de farkında olmadıkları ileri sürülebilir. Mahalle sakinlerinin genellikle olumsuz olan görüşlerinin kırsal mahalle düzenlemesi sonrası da devam ettiği görülmektedir. Mahalle muhtarının da bu konuda olumlu bir konuya değinmemesi dikkat çekicidir. Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde kırsal mahalle düzenlemesinin yeterli olmadığı, sahada karşılaşılan sorunları çözebilecek ve tereddütleri giderecek bir unsur içermediği

gözlemlenmektedir. Uygulamanın tek olumlu yanı indirim ve vergi muafiyetinin devam etmesi olarak ifade edilmiştir.

Daha çok kentsel alanlarda hizmet vermekte uzmanlaşmış belediyelerin kırsala hizmet götürme kalitesinde azalma olmakta, belediyelerin hizmet alanı genişlediği için kaynaklar yetersiz kalmakta ve kırsala yönelik hizmetler aksamaktadır. Kırsal alanlardaki olumsuz etkilerin giderilmesi ve sistemin iyileştirilmesi adına katılımcıların belirttikleri ilk öneri köy tüzel kişiliğinin yeniden kazanılmasıdır (Hanikoğlu & Negiz, 2023). 6360 sayılı Kanun'un getirmiş olduğu olumsuzlukları azaltma düşüncesiyle çıkarılan kırsal mahalle düzenlemesinden beklenen faydanın elde edilemediği anlaşılmaktadır.

6. Sonuç ve Öneriler

Kayseri İli, Melikgazi İlçe Belediyesine bağlı Sarımsaklı Mahallesi örneğinde büyükşehir sınırlarındaki kırsal alanlarda yaşanan sorunlar ile Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği'nin bu sorunlar üzerindeki etki ve yeterliliğini anlamaya çalışan bu çalışma kapsamında, Melikgazi Belediyesi yetkilisi, Sarımsaklı Mahallesi Muhtarı ve sakinleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, nitel analiz tekniklerinden ile betimsel analiz yöntemi yoluyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre tespit edilen hususlar ve öneriler aşağıdaki gibidir.

- 6360 sayılı Kanun sonrası büyükşehirlerde köy tüzel kişiliğini kaybederek mahalleye dönüşen yerlerin yerel ve ortak ihtiyaçların karşılanması konusunda sorunları devam etmektedir. Bununla birlikte bu yerleşim yerlerinde yalnızca yerel ve ortak ihtiyaçların karşılanması konusu değil aynı zamanda belediye ile iletişim, kendi başına karar alıp uygulama vb. demokratik hususlarda da önemli sorunlarının olduğu görülmektedir.
- Kırsal mahallelerin rasyonel bir şekilde belirlenmesi ve belirlenen yerleşim yerlerine bu kapsamda hizmet sunulması önem arz etmektedir. Yapılan görüşme sonucunda, kırsal mahallelerin nasıl belirlendiği ve kırsal mahalle düzenlemesine yönelik nelerin planlandığı ve gerçekleştirildiği net değildir. Şüphesiz konu ile ilgili atılması gereken en önemli ve ilk adım mahallelerin kırsal mahalle statüsüne uyup uymadığının, ilgili belediye ve yerleşim yeri sakinleri ile görüşülerek demokratik bir şekilde belirlenmesidir.
- Sarımsaklı Mahallesi örneğinde yapılan araştırma sonucu göstermektedir ki mahallenin temel, yerel ve ortak ihtiyaçların giderilmesi konusunda birçok sorunu bulunmaktadır. Özellikle köy tüzel kişiliğinin kaybedilmesinden sonra sorunlar daha da derinleşmiştir. Bu sorunların, yol, su, ulaşım gibi en temel ihtiyaçlar çerçevesinde yoğunlaşması dikkat çekmektedir. İlgili belediyenin bu konuya eğilmesi, sorunların mahalle muhtarı ve sakinleri ile görüşülerek tespit edilmesi ve çözülmeye çalışılması gerekmektedir.
- Yapılan görüşmelerde dikkat çeken başka bir nokta ise mahallenin belediye ile olan ilişkileri olmuştur. Bu konuda, mahalle muhtarı ve sakinlerinin belediye

ile iletişim kurmada güçlük çektikleri, belediye yetkililerine ulaşamadıkları vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin en önemli iki işlevinden biri yerel ve ortak ihtiyaçların giderilmesi, diğeri ise demokrasinin kurumsallaştırılmasıdır. Demokrasinin kurumsallaştırılması yolunda en önemli araçlardan biri ise belediyenin yerel halk ile iletişimin güçlendirilmesidir. Yerel halkın belediye ile iletişim kuramadığı, sorunlarını, istek ve taleplerini iletemediği bir yönetim demokratik öğelerden uzak olacağı gibi, hizmetlerin de tam ve eksiksiz sunumu tehlikeye girecektir.

- Ek mali yükümlülükler başlığı altındaki görüşmeler değerlendirildiğinde köyden mahalleye dönüşen yerlere muafiyet ve indirimler getirilmesine rağmen mahalle sakinlerince bunlara yönelik güven problemi yaşandığı, indirim ve muafiyet uygulansa dahi tatmin etmeyişi köye dönüşün daha makul bir çözüm olduğunun belirtilmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca belediye yetkilisi tarafından söz konusu muafiyet ve indirimlerin idarenin gelirini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Yerel idarelerin gelirlerinin azalmasına bağlı olarak mahalli müşterek hizmetlerin sunumunda önemli aksamalar yaşanacak ve böylelikle hizmet kalitesi düşecektir. Kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan düzenlemesi kırsal yerleşim yerlerinin yaşam şeklini devam ettirmeyi amaçlamakta, kırsal üretim sürecinde bulunan vatandaşları mali açıdan koruma gayesi gütmektedir. Buna bağlı olarak tanınan hak ve muafiyetlerin yalnızca kırsal yaşam sürenleri kapsamaması gerekir. Söz konusu indirim ve muafiyetlerden sadece kırsal nüfus yararlanırsa mali anlamda ilgili idarelerin gelirleri artacak ve böylece hizmet kalitesinde ve yeterliliğinde artış gözlenecektir. Ayrıca mali olarak iyileşen idarelerin kaynak yaratmasıyla birlikte yeni mahallî hizmetleri sunması da daha olası hâle gelecektir. Nitekim kırsal mahalle ve kırsal alan düzenlemesinde kırsal mahallelerin hakkaniyet ölçüsünde belirlenmesi kayda değer şekilde önemlidir. Buna ek olarak ilçe belediyelerinin mali açıdan daha fazla desteklenmesi de yine bu kapsamda etkili olacaktır.

Araştırma sonucunda dikkat çeken başka bir konu, kırsal mahalle düzenlemesi konusunda mahalle sakinlerinin bilgilerinin olmadığı ve bu konuda herhangi bir değişiklik fark etmedikleridir. Yerel halkın düzenlemelerden haberdar olması, haklarının bilincinde olması ve yönetime katılması demokrasinin vazgeçilmez gereklerindedir. Bu konudaki sorumluluğun büyük kısmı bireyin kendisinde olsa da yerel yönetimlerin de halkın bilinçlenmesi ve bilgilenmesi konusunda öncü rol oynaması beklenmektedir. Konu ile ilgili mahalle sakinleri ile düzenli toplantıların yapılması, bu toplantılarda güncel düzenlemelerden mahalle sakinlerinin haberdar edilmesi, görüş alınması, mahallenin yerel ve ortak ihtiyaçlarının bu toplantılarla belirlenmesi önerilmektedir. Böylelikle hem kaynakların ve hizmetlerin rasyonel dağılımı sağlanmış hem de demokrasinin araçları hayata geçirilmiş olacaktır.

Sonuç olarak çalışmada elde edilen bulgulara göre; büyükşehir olan yerlerde köylerin mahalleye dönüştürülmesinin yol açtığı ilave yüklerle ilişkin sorunlar, kırsal mahalleye yönelik yeni düzenleme ile çözüme kavuşmuştur; ancak söz

konusu düzenleme köy tüzel kişiliği, katılım, hizmette halka yakınlık, ortak alanların iadesi (mera, otlak vs.), kırsal hizmetler gibi sorunlar açısından bir etki doğurmamıştır. Bu hususları dikkate alacak bir düzenleme kırsal mahalleleri rahatlatacaktır.

Kaynakça

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004), Resmi Gazete, Tarih: 23.07.2004, Sayı: 25531.

7254 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Resmî Gazete, 31276 (Mükerrer), 16.10.2020

Açıköz, A., (2014), Sosyal Düzenlemeler Işığında Büyükşehir Yönetimi İlk Güvenlik ve Zabıta Hizmetleri, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Aksu, İ. F. (2012). On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. TASAV-Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi Bilgi Notu No:1, 1–16.

Aslantürk, A. Y. (2022). Kırsal Estetik Bağlamında Habitus ve Mekân Kültürü Sentezi: Ormana Düğmeli Evler Örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 15(37), 252-269.

Ayyıldız, M., Çiçek, A., & Ayyıldız, B. (2016). 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri. *Neşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5, 280-285.

Ceyhan, S., & Tekkanat, S. S. (2018). 6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri. *Bitlis Eren Üniversitesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 3(2), 20–42.

Çelikyay, H. (2014). Değişen kent yönetimi ve 6360 sayılı büyükşehir yasası. *Seta Analiz*, 101, 6-22.

Dik, E. (2014). 6360 Sayılı Kanun Bağlamında Köylerin Mahalleye Çevrilmesi Sorunu. *Mülkiye Dergisi*, 38(1), 75-102.

Genç, F. N., & Tekçe, Y. (2019). 6360 Sayılı Kanunun Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 20(44), 1-16.

Genç, F. N., Özerk, H., & Ülkü, M. S. (2018). 6360 Sayılı Kanunun Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: İncirliova Belediyesi Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2) 207-221.

Gözler, K. (2013), 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe

Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?, *Legal Hukuk Dergisi*, 11(122), 37-82

Gözler, K. & Kaplan, G. (2016). *İdare Hukuku Dersleri*, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Hanikoğlu, M., & Negiz, N. (2023). Büyükşehirlerde Kırsal Mahalle Deneyimi: Ayvalık Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(45), 81-106.

İzci, F., & Turan, M. (2013). Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 18(1).117-152

Kalkınma Bakanlığı. (2018). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023): Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı.

Kara, M., & Yavaş, İ. (2022). Türk yerel yönetim sisteminde kırsal mahalle uygulamasının yeri. *Ekin Yayınevi*.

Kara, P. S., & Ezin, E. (2022). 6360 Sayılı Kanun ile Köyden Mahalleye Dönen Yerlerdeki Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 5(1), 137-150.

Karaarslan, M. (2012). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(26-27-28-29), 123-162.

Keleş, R.(2014). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Kılıç, Ö., & İpek, S. (2022). Kırsal Mahalle: Büyükşehirlerde Tekrar Köye Dönüş mü?. *TroyAcademy*, 7(1), 1-16.

Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği, Resmî Gazete Tarihi: 15.04.2021, Resmî Gazete Sayısı: 31455.

Kut Görgün, E., & Yörür, N. (2017). 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası kırsal alanları yeniden düşünmek-İzmir Örneği. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 11-27.

McCracken, G. (1988). *The Long Interview*. Sage Publications, Inc. *Newbury Park, CA: Doi: http://dx. doi. org/10.4135/9781412986229, 7.*

Özsalmanlı, A. Y., & Pank, Ç. (2012) Muğla'da Büyükşehir Yapılanması Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 1-26.

Şengül, R.(2020). *Yerel Yönetimler*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları

Tekin, H. H., & Tekin, H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *Istanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.

Yıkıcı, A., & Çolak, Ç. (2023) “Büyükşehirlerdeki Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanların Tespiti Sürecine Yönelik Bir Araştırma: Trabzon Örneği”, *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 9 (2), 100-111.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yoloğlu, A., ve Zorlu, F. (2020). Türkiye’de Kırsallığın ve Kırsal Alanların Tanımlanması: Bir Yöntem Denemesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 145-176.

Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 91-116.

5393 sayılı Belediye Kanunu (2005), Resmi Gazete, Tarih: 13.07.2005, Sayı: 25874

7440 sayılı kanun: T.C. Resmî Gazete. (2023, 12 Mart). Kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan yönetmeliği [Resmî Gazete No: 13.03.2023-31556]. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/03/20230312-14.htm>

7159 sayılı kanun: T.C. Resmî Gazete. (2018, 28 Aralık). Köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması hakkında kanun [Resmî Gazete No: 30.12.2018-30619]. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181228-2.htm>